

Möjlighet till betyg från årskurs 4

SKR:s ställningstagande

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) ställer sig positiva till en utökning av möjligheterna till betyg från årskurs 4. Samtidigt konstaterar SKR att skolhuvudmannens ansvar för skolan resultat och en likvärdig bedömning inte kommer att förändras av remisspromemorians förslag, vilket gör att det lämpligen är huvudmannen, inte rektorn, som bör besluta om betyg i årskurs 4 ska ges eller ej.

Bakgrund till SKR:s ställningstagande

Regeringens remisspromemoria tar i huvudsak upp frågan om att försöksverksamheten med betyg i årskurs 4 och 5 ska utökas, för att permanentas från 2021 samt föreslår att beslut om att sätta betyg från årskurs 4 överläts från skolans huvudman till den enskilda skolan. I remisspromemorian framförs argument för att fler skolor än de som idag deltar i försöksverksamheten med betyg i årskurs 4 och 5 ska kunna delta.

Försöksverksamhet med utvärdering ett bra sätt att införa reformer

SKR ställer sig generellt positiv till att genomföra reformer genom försöksverksamhet med möjlighet att utvärdera innan förändringar införs i stor skala. Det gällde även den försöksverksamhet som innebär att enskilda skolor och huvudmän använder sig av betyg även i årskurs 4 och 5. SKR konstaterade inför försöksverksamheten att ett beslut om att införa betyg behöver följas av de resurser som krävs för detta, såväl vad gäller finansiering som stöd för de lärare som berörs.

I dagens försöksverksamhet regleras antalet skolenheter på flera sätt. Dels har ett högsta antal om 100 skolor beslutats, dels finns det begränsningar per huvudman genom att högst en fjärdedel av en huvudmans skolor kan delta (för huvudmän med färre än fyra skolor får högst en skola delta.)

SKR är positiva till att de begränsningar för antalet skolor som funnits i försöksverksamheten tas bort. På så sätt blir det även fler huvudmäns och skolors erfarenheter att ta vara på inför eventuella framtida reformer på betygsområdet.

Huvudmannen bör ansvara för beslut om att införa betyg i årskurs 4 och 5 eller ej

När det gäller betygssättningen så utgör det en del av huvudmannens ansvar för uppföljning och likvärdighet. Vad gäller frågan om beslut att införa betyg i årskurs 4 och 5 ska ligga på skolnivå eller huvudmannanivå måste huvudmannens rådande ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet beaktas. Det kommer fortfarande att vara

huvudmannen som ansvarar för de samlade elevernas resultat och det systematiska kvalitetsarbete, som ska ligga till grund för skolans drift och utveckling.

SKR menar att en tydlig styrkedja är av största vikt för möjligheten att driva och utveckla skolan, och att ansvar och mandat ska följas åt på alla nivåer. Det betyder att den nivå som ansvarar för det lokala uppföljningssystemet även är den som beslutar om dess utformning, utifrån de nationella riktlinjer som finns. I detta kan olika delar av de bedömningar som görs i skolan tas om hand, såväl de som regleras i styrdokumentet (som betyg och omdömen) som andra former av uppföljning och professionella bedömningar. Hur dessa system utformas är en del av det kommunala självstyret. I sammanhanget kan konstateras att regelverket idag inte reglerar hur omdömen ska utformas för de årskurser där betyg inte ges. Omdömena kan vara mer eller mindre betygsliknande.

Likvärdig bedömning är huvudmannens ansvar, vilket betyder att huvudmannen bör kunna besluta om sammanhållna system, inklusive om, betyg ska ges i årskurs 4 och 5, och även kunna erbjuda olika former av stödstrukturer för att säkra likvärdighet i bedömningar såväl inom som mellan skolor.

Stabilitet och långsiktighet för god skolutveckling

Det finns ytterligare skäl till att huvudmannen bör besluta om betyg ska ges i nämnda årskurser. Här visar exempelvis forskningen att samsyn, stabilitet och långsiktighet är viktiga delar i såväl framgångsrika skolor som framgångsrika skolkommuner. Det är därför viktigt att inte enstaka skolor har egna system vid sidan av huvudmannens, utan att de enskilda skolornas arbetssätt väl hänger ihop med huvudmannens samlade arbete. Att främja stabilitet och långsiktighet handlar till exempel om att ha strukturer som inte blir för personberoende så att skolans arbetssätt präglas av kontinuitet och långsiktighet istället för av ryckighet. Beslut om betyg i årskurs 4 och 5 eller ej, är relevant för den slags stabilitet i rutiner och strukturer som SKR tidigare har betonat behövs, till exempel för att motverka negativa effekter av rektorsbyten. Ett sådant beslut bör, som vi tidigare fört fram, därför fattas på huvudmannanivå.

Beroende på hur lokala uppföljningssystemet ser ut kan betyg i årskurs 4 och 5 passa mer eller mindre väl in, vilket gör att möjligheten att på skolnivå fatta beslut om deltagande eller ej kan få olika effekt i olika kommuner. Samtidigt anser SKR att system för uppföljning och utvärdering av elevernas resultat är en fråga som bör ligga på huvudmannanivå eftersom det är där som ansvaret för skolans resultat utkrävs. Då är det lämpligen även huvudmannen som beslutar om betyg i årskurs 4 och 5 ska ges eller ej. Sammantaget kan konstateras att SKR anser att huvudmannens ansvar avseende elevernas resultat, likvärdig bedömning, stabila strukturer och det systematiska kvalitetsarbetet leder till att det inte enbart kan vara den enskilda rektorn som kan besluta om huruvida betyg ska ges eller ej, utan att hänsyn behöver tas till att skolan i övrigt följer de system som huvudmannen väljer att använda.

Även ett utökat försök bör följa finansieringsprincipen

Som SKR anförde inför försöksverksamheten är det viktigt att finansieringsprincipen följs när skolans uppdrag ökar, även om föreslagen ändring handlar om en utökad försöksverksamhet. När det gäller att sätta betyg handlar det dels om tid för arbetsuppgiften, dels om kompetensutveckling för de lärare som får betygssättning som en ny arbetsuppgift. För att fler skolor än idag ska kunna sätta betyg från årskurs 4 utgår SKR från att finansieringsprincip följs så att inte det blir ett hinder för ökat deltagande. För att bedöma hur stor en sådan finansiering ska vara är det lämpligt att utgå från de kostnader som har funnits i det innevarande försöket. Samtidigt är det sannolikt att de som först introducerat betyg i årskurs 4 och 5 har varit de som har haft god kompetens för att sätta betyg. Det är viktigt att inte de ekonomiska resurserna eller lärarnas nuvarande kompetens avgör möjligheterna att delta framöver. Därför bör även den föreslagna utökningen införas enligt finansieringsprincipen.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
2:e vice ordförande

Reservation lämnades av Socialdemokraterna, bilaga.

Särskilt yttrande lämnades av Vänsterpartiet och Miljöpartiet, bilaga.

RESERVATION

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner
2020-01-31

Reservation från Socialdemokraterna, Styrelsen 2020-01-31

Möjlighet till betyg från årskurs 4

Vi reserverar oss till förmån för eget yrkande om följande ändringar:

Att stryka under rubriken SKRs ställningstagande

...ställer sig positiva till en utökning av möjligheterna till betyg från årskurs 4.

Samtidigt... s. 1

Ändringen blir följaktligen:

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) konstaterar att skolhuvudmannens ansvar för skolans resultat och en likvärdig bedömning inte kommer att förändras av remisspromemorians förslag, vilket gör att det lämpligen är huvudmannen, inte rektorn, som bör besluta om betyg i årskurs 4 ska ges eller ej.

Samt att stryka stycket nedan som finns på sidan 1

SKR är positiva till att de begränsningar för antalet skolor som funnits i försöksverksamheten tas bort. På så sätt blir det även fler huvudmäns och skolors erfarenheter att ta vara på inför eventuella framtida reformer på betygsområdet.

SÄRSKILT YTTRANDE

Styrelsen för Sveriges Kommuner och Regioner
2020-01-31

Särskilt yttrande från och Vänsterpartiet och Miljöpartiet, Styrelsen 2020-01-31

Möjlighet till betyg i åk 4

Miljöpartiet de gröna och Vänsterpartiet har en avvikande uppfattning i att utöka försöket med betyg i åk 4 och 5 gentemot det beslut som fattades i styrelsen. Det väljer vi att förtydliga genom ett särskilt yttrande.

I det nuvarande försöket med betyg i åk 4 och 5 som pågått sedan 2017 fanns det möjlighet för 100 skolor att delta. För närvarande är det endast 14 skolor som deltar vilket visar att intresset från skolornas sida att införa tidiga betyg är lågt.

Det finns ingenting inom skolforskning som visar att tidiga betyg skulle vara viktigt för att öka elevernas kunskapsnivå eller förmåga att inhämta kunskap. Tvärtom kan tidiga betyg verka negativt, särskilt på svaga elever.

Forskare vid Örebro universitet, Södertörns högskola och Göteborgs universitet har granskat ett stort antal forskningsrapporter, artiklar och avhandlingar som handlar om betyg. Resultatet visar att tidiga betyg kan ha vissa positiva effekter på högpresterande elever, medan de leder till negativ utveckling för lågpresterande elever.

Vi kan nu se en vändning i svenska elevers resultat i PISA-undersökningen vilket är glädjande. Istället för att lägga resurser på tidiga betyg bör arbetet för att nå likvärdig skola förstärkas. Det är genom att ge alla elever likvärdiga förutsättningar som vi kan förbättra svensk skola, inte genom tidiga betyg.